

28

Bålstaåsens sydvästsluttning

Klass: II värdekärna

Areal: 62,4 hektar

Naturvärde: Äldre åstallskog, örtrika torrängar, sand/grusbranter och rena granbestånd med tjocka barmattor

Bålstaåsen har höga friluftsvärden med många promenadvänliga stigar. Foto: 19 juli 2017.

Beskrivning

Bålstaåsen ligger mellan Bålsta samhälle i sydväst och motorvägen E18 i norr. I den sydöstra delen utnyttjas åsen som industriområde, och i nordväst finns bebyggelse uppe på åsen. Det område som ännu inte exploaterats, och som beskrivs här, omfattar den sydvästra sluttningen, från Bule backe i söder till Södra Ullevi i norr samt åshöjden vid bostadsområdet nära E18. Detta område är 1,8 km långt, 100-350 m brett och sluttningen höjer sig 20-35 m från sydväst till nordöst. Det är endast i norr som det ursprungliga åschrönet, med tydlig fornstrandvall, finns kvar. Åssluttningen är bevuxen med hedartad, äldre tallskog med inslag av gran, björk, sälg, rönn och enbuskar. Några berghällar sticker upp i skogens här och var. De äldsta tallarna står i den södra delen medan yngre bestånd (planteringar) finns

Vissa år finns det rikligt med blåbär på Bålstaåsen.

Sandgräsfjärilen är svår att upptäcka med hopfällda vingar. Det är bara det svarta "ögat" på framvingen som avslöjar den.

I en av det nedlagda grustagets branter häckar backsvalar. Foto: 20 augusti 2020.

intill grustäktens norra del. I den södra, smala delen, finns även ganska mycket död ved. Även i den norra delen har andelen död ved ökat något främst på grund av att en del gran har dött.

Fältvegetationen i den övre delen av sluttningen består främst av lingon, ljung, blåbär, liljekonvalj och kruståtel. I de lägre delarna är skogen mer högstammig, tätare och har ett större inslag av gran och lövträd. Här växer bl.a. örnbräken, liljekonvalj, blåbär, ängskovall, skogsfräken, piprör och vispstarr. I nedre delen av sluttningen finns även flera gamla, numera igenvuxna, mindre grusgropar. De flesta är bevuxna med gran. I två sådana granbevuxna, gropar växer den sällsynta och hotade bombmurklan (*Sarcosoma globosum*).

I den norra delen finns flera örtrika torrängsytor med intressant fauna och flora, bland annat i grustäktens norra sluttning och intill en ledningsgata samt på åsens högsta parti. I grustäktens nordsluttning växer en 20-årig tallplantering, men bitvis finns även små öppna, örtrika ytor med bl.a. käringtand, åkertistel, äkta johannesört, åkervädd, blåeld, gulsporre, gråfibbla och bitterfibbla (*Picris hieracioides*). Intill ledningsgatan norr om grustäkten finns små öppna gläntor med torrängsarter såsom getväppling, flentimotej, femfingerört, harklöver, äkta johannesört och backglim. Här flyger den sällsynta mindre blåvingen (*Cupido minimus*) som är beroende av värdväxten getväppling. På högsta partiet, intill bostadsområden, finns en naturligt öppen torrbacksytta med klappersten, glest stående björk samt en mager vegetation av renlavar (*Cladina spp.*), knytling, gråfibbla, backtimjan, blåeld, mjölon, ljung, rött oxbär (*Cotoneaster scandinavicus*) och mycket kruståtel. I denna extremt torra miljö lever, den i Uppland ovanliga, sandgräsfjärilen (*Hipparchia semele*). I det nerlagda grustaget finns det öppna sand/grusbranter där det häckar backsvalar (*Riparia riparia*).

I norra delen finns ett mindre område med ett antal fornlämningsliknande gropar.

Bålstaåsen ligger tätortsnära och är det största, strövvänliga skogsområde som finns intill Bålstas centrala delar. I skogen finns ett flertal lättgångna, väl utnyttjade stigar som löper både uppför-nedför och längs med sluttningen. Totalt rör det sig om cirka 8 km stigslingor. Området är välbesökt och utnyttjas bl.a. som utflyktsmål och uteklassrum för förskolor och skolor, promenad- och motionsområde, plats för att rasta hundar eller för att plocka bär och svamp.

Även om en stor del av den ursprungliga Bålstaåsen blivit bebyggd eller har sargats av den tidigare täktverksamhet är den kvarvarande åsen och åsskogen ett betydelsefullt inslag i landskapet kring Bålsta samhälle. Det nerlagda grustaget nyttjas allt mer av allmänheten som en del av rekreationsområdet.

Torräng och klapper på åsens högsta parti. Foto: 15 juni 2018.

Skötselöverslag

Området bör bevaras och långsiktigt skyddas som ett tätortsnära naturområde med höga natur- och friluftsvärdena. Äldre träd bör inte avverkas. Farliga eller fallna träd över stigar ska naturligtvis upparbetas, men andelen död ved bör öka på sikt i området. Skogliga åtgärder bör koncentreras till röjning/huggning av yngre träd och buskar för att skapa en äldre, luftig och promenadvänlig skog, rik på bär och matsvamp. Skogspartier med bombmurklor bör vara täta, med en hög andel gran. Torrängsytor i den norra delen bör hållas

öppna eller öppnas upp för att gynna sandlevande insekter. För att gynna backsvalan bör lämpliga rasbranter skäras något med jämna mellanrum för att möjliggöra nya bohål. Den otillåten cross- och endurokörning bör kanaliseras till lämplig plats för att undvika skador i ömtålig terräng och på stigar.

Klass:	II värdekärna
Areal:	62,4 hektar
Värden:	B F G L Z
Naturvärden:	Äldre åstallskog, örtrika torrängar, sand/grusbranter och rena granbestånd med tjocka barmattor.
Friluftsvärden:	Välänvänt rekreationsområde, strövvänliga och lättgångna stigar. Bär- och svamprik skog.
Rikets nät:	123862.27, 6606059.67
Fältinventering:	GA 13, 19 juni, 4 och 20 juli 2007., 22 januari 2020 och 1 juli 2021.
Förordnanden:	Delvis detaljplanelagt som natur.
Övrig klassning:	Ingen.
Referenser:	Lst. 2007:11. RAÅ Kalmar 65:1-7.

